

Θεσσαλονίκη, 5 Δεκεμβρίου 2022
Αριθ. Πρωτοκ.: 11944

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΝΕΩΝ ΜΟΥΣΕΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΓΙΑ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ & ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

**«Ξεριζωμοί, 1922-2022. Μαρτυρίες μέσα από την Τέχνη»
Διάρκεια: 16 Δεκεμβρίου 2022- 2 Απριλίου 2023**

Ιδιαίτερη είναι η σημασία της οδυνηρής επετείου της μικρασιατικής καταστροφής για την πόλη της Θεσσαλονίκης, μια κατεξοχήν προσφυγούπολη. Μετά το 1922 και την υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών, η κατεστραμμένη από την πυρκαγιά του 1917 Θεσσαλονίκη υποδέχθηκε έναν τεράστιο αριθμό προσφύγων από τη Μ. Ασία (ανέρχονται σε 120.000). Οι πρόσφυγες ενσωματώθηκαν σταδιακά στην κοινωνική και οικονομική ζωή της πόλης και, ουσιαστικά, συνέβαλαν στην αναγέννησή της και στη συγκρότηση μιας σύγχρονης μεγαλούπολης.

Τα παιδιά θα έχουν την ευκαιρία να περιηγηθούν σε επιλεγμένα έργα της έκθεσης, να γνωρίσουν το ιστορικό πλαίσιο της Μικρασιατικής καταστροφής και να συνδέσουν το παρελθόν με το παρόν. Την περιήγηση, συνοδεύει εικαστικού περιεχομένου δράση (πρωτοβάθμια) ή διαδραστικό φύλλο εργασίας (δευτεροβάθμια)

Το θέμα προσεγγίζεται σε δύο ενότητες μέσα από εικαστικά κυρίως τεκμήρια. Η πρώτη ενότητα σχετίζεται με την περίοδο της μικρασιατικής καταστροφής, η δεύτερη μεταφέρει το θέμα του Ξεριζωμού έξω από τα στενά τοπικά όρια της Μ. Ασίας και Ελλάδας σε πιο κοντινούς χρόνους, στο σήμερα.

Στην πρώτη ενότητα αξιοποιείται κυρίως υλικό από τις συλλογές του Ιδρύματος, ένα σύνολο σχεδίων του Σπύρου Παπαλουκά που απέκτησε σχετικά πρόσφατα το Τελλόγλειο, επίσης έργα άλλων καλλιτεχνών στις συλλογές του (Βαλσαμάκη, Μηνά Αβραμίδη, Χαλεπά-Κατσάτου κ.ά.), δάνεια από μουσεία και συλλογές (και έργα του Περικλή Βυζάντιου από τη μικρασιατική εκστρατεία), καθώς και φωτογραφικό υλικό του Αρχείου Στρατή Δούκα στο Α.Π.Θ.

Σπύρος Παπαλουκάς, «Καυσοκαλύβια. Το Οστοφυλάκιο», 1924, λάδι σε χαρτόνι, 52 x 57 εκ.
Συλλογή Ιδρύματος Εικαστικών Τεχνών και Μουσικής Βασίλη και Μαρίνας Θεοχαράκη.

Ο καμβάς στον οποίο αναπτύσσεται το πρώτο μέρος της έκθεσης δημιουργείται από το εξαιρετικό σύνολο ζωγραφικών έργων του Σπύρου Παπαλουκά, σχετικό με τη διαδρομή του από την καταστροφή στη Μ. Ασία, στο Άγιο Όρος έως το 1926, χρονιά που ιδρύεται η Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης (Δ.Ε.Θ.), το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο και αλλάζει η μορφή της πόλης.

Η Άννα-Μαρία Τσακάλη με τα «Μικρασιατικά», το πορτρέτο του πρόσφυγα παππού και την εγκατάσταση-μνημόσυνο αποδίδει εικαστικά φόρο τιμής στην προσφυγική καταγωγή της δύο γενιές αργότερα, ενώ οι ηχογραφημένες μαρτυρίες επιζώντων της καταστροφής της Σμύρνης από το Ιστορικό Αρχείο Προσφυγικού Ελληνισμού (Ι.Α.Π.Ε.) αποτυπώνουν τα γεγονότα εκείνων των ημερών με συγκλονιστική αμεσότητα.

Άννα-Μαρία Τσακάλη, «Η χαμένη μας αθωότητα», τέμπλες και λάδι σε πανί, 60 x 80 εκ., 1984.

Χρήστος Αλαβέρας, «Βαδίζοντας ανάμεσα», κάρβουνο σε χαρτί, 795 x 220 εκ., 2022 (λεπτομέρεια).

Στο δεύτερο μέρος της έκθεσης ο Ξεριζωμός ξεπερνά τα χρονικά και γεωγραφικά όρια της Μ. Ασίας και μας μεταφέρει σε τραγικά όμοιες καταστάσεις του πιο πρόσφατου παρελθόντος και του σήμερα, είτε στον Ελλαδικό χώρο είτε σε άλλες περιοχές του πλανήτη, με την τραγωδία του απάνθρωπου παραλογισμού να συνεχίζεται σε ένα ζοφερό μέλλον. Ο Δημήτρης Μεσσίνης καταγράφει με τον φακό του τις δραματικές συνέπειες πολεμικών συγκρούσεων και βίαιων εκτοπισμών σε Κόσσοβο, Αφγανι-

σταν, Σεράγεβο, Ειδομένη, Λέσβο και Κω. Ο Χρήστος Αλαβέρας εμπνέεται από το έργο του Μεσσίνη και μεταγράφει εικόνες βίας και ξεριζωμών στο «Βαδίζοντας Ανάμεσα», μια μνημειακών διαστάσεων εικαστική σύνθεση με κάρβουνο. Στα πρόσφατα προσφυγικά ρεύματα του 2015 και του 2016 στρέφει το ενδιαφέρον του ο Γιώργος Κατσάγγελος με τις «Μαρτυρίες» του, προσκαλώντας ανθρώπους που τελικά εγκαταστάθηκαν στη Θεσσαλονίκη να ανακαλέσουν τις μνήμες των πρωτόγνωρων καταστάσεων που βίωσαν εγκλωβισμένοι στην Ειδομένη. Τέλος, η μικρού μήκους ταινία του Γιώργου Ζώη, “Third Kind”, παρουσιάζει το δυστοπικό, μετα-αποκαλυπτικό μέλλον μιας ανθρωπότητας ολότελα εκτοπισμένης από το γήινο περιβάλλον μετά από έναν πρωτόγνωρα μαζικό, πλανητικό «ξεριζωμό».

Δημήτρης Μεσσίνης, Προσφυγόπαιδο από την Συρία στέκεται μπροστά στα συρματοπλέγματα που τοποθέτησαν οι αρχές της Βόρειας Μακεδονίας στην Ειδομένη (4 Μαρτίου 2016).

Συνεργαζόμενοι φορείς

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, Ίδρυμα Εικαστικών Τεχνών και Μουσικής Βασίλη και Μαρίνας Θεοχαράκη, Συλλογή Έργων Τέχνης Alpha Bank, Δημοτική Πινακοθήκη Θεσσαλονίκης, Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου, Αρχείο Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Τμήμα Φιλολογίας, Α.Π.Θ., Ι.Α.Π.Ε. (Ιστορικό Αρχείο Προσφυγικού Ελληνισμού, Δήμου Καλαμαριάς), Τμήμα Θεάτρου, Σχολής Καλών Τεχνών Α.Π.Θ., Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, Κεντρική Βιβλιοθήκη Α.Π.Θ., Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος», Συλλογή Μιχάλη και Δήμητρας Βαρκαράκη, Μουσείο Μπενάκη, Άννα-Μαρία Τσακάλη, Γιώργος Κατσάγγελος, Δημήτρης Μεσσίνης, Χρήστος Αλαβέρας, Γιώργος Ζώης, Ιδιώτες συλλέκτες.

Παράλληλα με την έκθεση “Ξεριζωμοί, 1922-2022. Μαρτυρίες με όχημα την τέχνη.”, συνεχίζονται με μεγάλη επιτυχία και οι υπόλοιπες εκθέσεις του Τελλογλείου, στις οποίες εξακολουθούν να υλοποιούνται μουσείο-εκπαιδευτικές δράσεις και ξεναγήσεις σε πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ακολουθεί μικρή περιγραφή των εκθέσεων:

Θησαυροί Φιλελληνικής Ζωγραφικής από τη συλλογή του Ιδρύματος Αντώνιος Ε. Κομνηνός.

Διάρκεια έκθεσης: 27 Σεπτεμβρίου 2022 – 29 Ιανουαρίου 2023

Τα ζωγραφικά έργα της συλλογής Κομνηνού αφηγούνται με απλό και κατανοητό τρόπο την πορεία του Φιλελληνικού αισθήματος συσχετίζοντας γεγονότα, ήρωες και αφηγήσεις, που αναφέρονται στον αγώνα για την ελευθερία. Τα παιδιά που θα παρακολουθήσουν το μουσείο-παιδαγωγικό πρόγραμμα, θα έχουν την ευκαιρία να εξερευνήσουν τα κινήματα του Διαφωτισμού και του Ρομαντισμού, να γνωρίσουν τα χαρακτηριστικά του Νεοκλασικισμού και να αναγνωρίσουν τα σημαντικότερα πρόσωπα του αγώνα. Οι μαθητές, θα έχουν την ευκαιρία να ταξιδέψουν με απλό και κατανοητό τρόπο σε γνωστές και λιγότερο γνωστές πτυχές της ιστορίας της απελευθέρωσης, να συνδέσουν τις πληροφορίες της έκθεσης με την ιστορία που διδάσκονται στο σχολείο και να εκφράσουν τη δημιουργικότητά τους, αφήνοντας τη φαντασία τους να αναπτυχθεί κατά τη διάρκεια των βιωματικών εικαστικών δράσεων.

Το πρόγραμμα είναι διαμορφωμένο κατάλληλα για τις ανάγκες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και περιλαμβάνει ξεναγήση σε επιλεγμένα έργα και βιωματικού περιεχομένου φύλλο εργασίας (quiz).

Φύση: Κραυγές & Ψίθυροι

Διάρκεια έκθεσης: 30 Σεπτεμβρίου 2022 – 31 Ιανουαρίου 2023

Παρουσιάζονται έργα από τις συλλογές του Τελλογλείου Ιδρύματος, στα οποία διακρίνεται η κλιματική αλλαγή λόγω των αλόγιστων ανθρώπινων παρεμβάσεων. Έργα των Κόντογλου, Φαινού, Γεωργιάδη, Αρφαρά, Σκλάβου, Σόρογκα κ.ά. αποτελούν κάλεσμα για προβληματισμό, σκέψη και εγρήγορση πάνω στο σοβαρό αυτό πρόβλημα, η επίλυση του οποίου απαιτεί συντονισμένες διορθωτικές κινήσεις. Τα παιδιά θα συζητήσουν για την κλιματική αλλαγή και θα μοιραστούν τις σκέψεις, τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς τους, ενώ ταυτόχρονα θα εκφραστούν δημιουργικά, αντλώντας έμπνευση από τα έργα που παρουσιάζονται.

Το πρόγραμμα είναι διαμορφωμένο κατάλληλα για τις ανάγκες της κάθε ηλικιακής και εκπαιδευτικής βαθμίδας και περιλαμβάνει ξεναγήση σε επιλεγμένα έργα και εικαστικού περιεχομένου βιωματική δράση.

Πιστεύοντας ότι η ανταπόκρισή σας θα είναι θετική και άμεση σας παρακαλούμε να μας ενημερώσετε το δυνατόν συντομότερο για την επίσκεψή σας, ώστε να καθορίσουμε το

πρόγραμμα μας, να συντονίσουμε την επίσκεψή σας και τις δράσεις της και να διευκολύνουμε τις διδακτικές ανάγκες σας.

Σημειώστε πως οι ξεναγήσεις και στις δυο εκθέσεις είναι διαθέσιμες και σε διαδικτυακή ζωντανή σύνδεση, μέσω της πλατφόρμας Google Meet, κατόπιν ραντεβού.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

- Το κόστος συμμετοχής ανέρχεται στο 1,50 ευρώ ανά μαθητή/τρια για την συμμετοχή σε ένα πρόγραμμα διάρκειας μιας ώρας αφιερωμένο σε μια έκθεση της επιλογής σας και στα 3 ευρώ ανά μαθητή/τρια για την συμμετοχή σε δίωρο μουσείο-παιδαγωγικό πρόγραμμα που καλύπτει αναλυτικότερα δυο εκθέσεις του μουσείου (της επιλογής σας).
- Κάθε τμήμα πρέπει να συνοδεύεται τουλάχιστον από έναν/μία συνοδό εκπαιδευτικό, που θα ακολουθεί την ομάδα καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος.
- Τα μουσείο-παιδαγωγικά προγράμματα, πραγματοποιούνται κάθε Τρίτη, Πέμπτη, Παρασκευή: 09.00-14.00 & Τετάρτη: 09.00-14.00 & 17.00-21.00, Σάββατο, Κυριακή: 10.00-18.00.
- Για οποιαδήποτε διευκρίνιση ή περαιτέρω ενημέρωση παρακαλούμε επικοινωνήστε με το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων στο 2310 99 16 14 (Δευτέρα–Παρασκευή 09.00-16.00).

Σας περιμένουμε,

Με εκτίμηση,

Μπουντουρέλη Ελένη
Υπεύθυνη Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

Χορηγοί Επικοινωνίας

ΤΕΛΛΟΓΛΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ ΤΕΧΝΩΝ Α.Π.Θ.

Γραφείο Τύπου

2310991614 • eduteloglion@gmail.com • www.teloglion.gr

Αγίου Δημητρίου 159^Α, 546 36, Θεσσαλονίκη

